

- NB:** 1) All questions are compulsory
2) Internal options are mentioned.
3) Figures to the right indicate marks.

Q.1 a) Explain the term human rights. Describe its features. (6)

OR

- a) How do fundamental rights differ from non fundamental rights ? (6)
b) Define science and explain its main characteristics. (8)

OR

- b) How does science differ from Philosophy. (8)

Q.2 a) Name any six (6) legal provisions for protecting children. (6)

OR

- a) Describe the background and main features of POTA. (6)
b) Distinguish between science and religion. (6)

OR

- b) Discuss the contribution of Newton to the field of science. (6)

Q.3 a) Describe the duties and power of NHRC. (6)

OR

- a) Explain the four main functions of the human rights NGOS. (6)
b) What is the aim of science ? Distinguish between Pure and Applied Sciences (6)

OR

- b) Discuss the contribution of C. V. Raman. (6)

Q.4 Write a note on . (6)

- a) State Human rights commission

OR

- a) The Chipko movement. (6)
b) Why Astrology is not called as a science ?

OR

- b) State the main contributions of Dr. Homi Bhabha. (6)

* * * * *

वेळ : २ तास

गुण : ५०

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) अंतरिम पर्याय नमूद केलेले आहेत.
३) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.
४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र. १ अ) "मानवी हक्क" ही संज्ञा विषद करा. मानवी हक्कांच्या विविध वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा. (६)

किंवा

- अ) मूलभूत हक्क अमूलभूत हक्कांपेक्षा निराळे कसे ठरतात ? (६)
ब) विज्ञानाची व्याख्या देऊन त्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये विषद करा. (८)

किंवा

- प्र.२ अ) बालहक्कांचे रक्षण करणाऱ्या कोणत्याही ६ कायदेशीर तरतुदी मांडा. (६)
 किंवा
 अ) पोटा (POTA) कायद्याची पार्श्वभूमी व प्रमुख वैशिष्ट्ये यांचे वर्णन करा. (६)
 ब) विज्ञान व धर्म यातील भेद स्पष्ट करा. (६)
 किंवा
 ब) न्यूटनच्या विज्ञानामधील योगदानाची चर्चा करा. (६)
- प्र.३ अ) मानवी हक्क आयोगाचे विविध अधिकार व कर्तव्ये यांचे वर्णन करा. (६)
 किंवा
 अ) मानवी हक्क संरक्षणासाठी काम करणाऱ्या स्वयंसेवी संघटनांची चार कार्ये विषद करा. (६)
 ब) शास्त्राचा हेतु कोणता ? विशुद्ध शास्त्रे व उपयोजित शास्त्रे यातील भेद स्पष्ट करा. (६)
 किंवा
 ब) सी. व्ही. रामन यांच्या शास्त्रीय योगदानाची चर्चा करा. (६)
- प्र.४ टीपा लिहा.
 अ) राज्यस्तरीय मानवी हक्क आयोग (६)
 किंवा
 अ) चिपको आंदोलन (६)
 ब) ज्योतिषशास्त्राला विज्ञानाचा दर्जा का दिला जात नाही ? (६)
 किंवा
 ब) डॉ. होमी भाभा यांचे प्रमुख योगदान मांडा. (६)

* * * * *